

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра соціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

“_____” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КРИМІНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва напрямку)

Спеціальності 053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

Філософський факультет

Івано-Франківськ – 2017 рік

Робоча програма з «Кримінальної психології» для студентів спеціальності 053 Психологія. „29” серпня 2017 р. – с.

Розробник: Куравська Надія Володимирівна, доцент кафедри соціальної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології. Протокол від “29” серпня 2017 р. № 1.

Завідувач кафедри
соціальної психології _____ (професор Заграй Л.Д.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ___ ” _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету.
Протокол від “ ___ ” _____ 20__ р. № ___

“ ___ ” _____ 20__ р.

Голова _____ (доцент Пятківський Р.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6,0	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
_____ (назва)		8-й	8-й
Загальна кількість годин – 180	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 10		30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-- год.	-- год.
		Самостійна робота	
		120 год.	160 год.
	Індивідуальні завдання: __ год.		
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33%:67%

для заочної форми навчання – 11%:89%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Кримінальна психологія має на меті ознайомити студентів-психологів із психологією протиправної, злочинної поведінки людей різного віку і статі; із специфікою судової діяльності по розгляду кримінальних справ тощо.

Завдання навчальної дисципліни – на основі отриманих знань сформувати у студентів уміння аналізувати психічні явища і закономірності, які виникають у тих сферах діяльності, що регулюються нормами права; сприяти розвитку правосвідомості студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- головні методологічні положення кримінальної психології (предмет, завдання, принципи, історія розвитку науки тощо);
- категорійно-понятійний апарат науки, його специфіку та закономірності функціонування у сфері суспільно-правових відносин та правової поведінки;
- кримінально-психологічні ознаки злочину і злочинності;
- головні теорії агресії та її зв'язок із злочинністю;
- біологічні та соціальні детермінанти злочинної поведінки та етапи її формування;
- психологічні особливості злочинців різних типів (насильницького, корисливого, корисливо-насильницького), віку і статі (зокрема, неповнолітніх злочинців і жінок-злочинниць);
- віктимологічні характеристики жертв злочинів та їх вплив на рівень і динаміку злочинності;
- психологічні закономірності діяльності злочинних груп та їх вплив на своїх членів;
- механізми перетворення масових форм поведінки людей у агресивний натовп;
- психологічні особливості судової діяльності (при розгляді кримінальних та цивільних справ).

вміти:

- виявляти та діагностувати різні прояви антисуспільної спрямованості особистості;
- володіти прийомами виявлення агресивних станів і намірів людини чи групи та впливати на них;
- діагностувати поведінку особи, яка знаходиться в небезпечному стані;
- самостійно визначати ситуації можливого скоєння злочинів;
- надавати психологічну допомогу потерпілим, а також юристам (суддям, адвокатам);
- визначати специфіку мотивації злочинців та складати їх психологічний портрет;
- здійснювати соціально-психологічний аналіз злочинної групи, визначати статус окремих учасників;
- аналізувати чинники та динаміку розвитку натовпу; враховувати психологічні аспекти при розробці системи профілактичних заходів;

- здійснювати роботу з профілактики віктимної поведінки людей;
- складати психограму судді та надавати психологічну допомогу різним за статусами учасникам кримінального та цивільного процесу.

Структурно-логічне місце кримінальної психології в навчальному процесі підготовки фахівців

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення кримінальної та судової психології	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на кримінальну та судову психологію
Загальна психологія, соціальна психологія, вікова та педагогічна психологія, психологія праці, психофізіологія, патопсихологія, психологія управління	Криміналістика, кримінологія, цивільне і кримінальне право та процес, судова психіатрія
Філософія, соціологія, демографія	Юридична деонтологія
Правознавство	Соціальна педагогіка; психологія девіантної поведінки

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Поняття кримінальної психології як науки

Предмет і завдання кримінальної психології. Визначення предмету кримінальної психології за М.Костицьким, О.Столяренко. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками, зокрема із психологічними науками (загальна психологія, соціальна психологія, вікова психологія, юридична психологія, психофізіологія, психологія праці, патопсихологія); із юридичними науками (кримінологія, криміналістики, кримінальне право, віктимологія); із суспільними науками (філософія, соціологія, педагогіка, демографія). Історія розвитку кримінальної психології: описовий, порівняльно-аналітичний, природничо-науковий, сучасний етапи.

Тема 2. Злочинність як кримінально-психологічне явище

Кримінально-психологічна характеристика злочинності: стан і рівень злочинності, структура злочинності, динаміка злочинності. Динаміка злочинності в сучасній Україні. Психологічні особливості окремих видів злочинності: професійна злочинність, пенітенціарна злочинність, корупційна злочинність. Кримінально-психологічні риси корупційної злочинності в Україні. Поняття злочину та кримінально-психологічні ознаки злочину. Психологічні концепції та теорії походження злочинності (В.Джемс, Р.Мертон, Т.Хірші, Е.Сазерленд, Д.Узнадзе, А.Петровський та ін.). Мотивація злочинної поведінки. Класифікація та характеристика криміногенних мотивів: мотиви психологічного та соціального відчуження; мотиви ствердження і самоствердження; мотиви емоційної розрядки і компенсації; мотиви ризику та гри; мотиви аморальності та збочення.

Тема 3. Агресія і злочинність

Поняття агресії та теорії її походження: теорія інстинктивної агресії; фрустраційна теорія агресії; теорія набутої агресії. Класифікація та

характеристика видів агресії (Майєрс; Берон і Річардсон). Чинники, що провокують агресивну поведінку: аверсивні випадки, масова культура, групові впливи. Проблема аутоагресії. Психологія злочинної агресії. Види агресивних злочинів (умисний замах на життя, здоров'я, гідність і честь людини; злочини проти держави, суспільної безпеки, громадського порядку і порядку управління; незаконні насильницькі дії посадових осіб при виконанні службових обов'язків; насильницькі статеві злочини; вандалізм). Мотивація злочинної агресії: ворожа мотивація агресивних злочинів; інструментальна мотивація агресивних злочинів; негативістська мотивація агресивних злочинів. Шляхи нейтралізації агресії. Поняття катарсису. Соціальне научіння як шлях контролю агресії.

Тема 4. Масові форми поведінки людей і злочинність

Поняття масових форм поведінки людей та їх різновиди. Характеристика випадкового, споглядального, панічного та протестуючого скупчень громадян. Умови трансформації масових скупчень у агресивний натовп: соціологічні умови (довгочасні, ситуативні); соціально-психологічні умови; психологічні умови. Склад натовпу та механізми впливу людей один на одного в масових скупченнях. Динаміка масових настроїв та етапи розвитку натовпу: початковий етап, активний етап, заключний етап. Психологічні особливості діяльності правоохоронних органів при масових заворушеннях. Типові помилки працівників правоохоронних органів при взаємодії з великим скупченням людей.

Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Тема 5. Психологія особистості правопорушника (4 години)

Визначення та характеристика поняття «правопорушник». Спільне і відмінне в поняттях «злочинець» і «особа, яка скоїла злочин». Біологічні та соціальні передумови злочинності. Сучасна кримінологічна класифікація особистості (за характером вчинених злочинів: насильницький, корисливий, корисливо-насильницький типи, особи, які вчинили злочин в силу правового нігілізму, особи, засуджені за необережні правопорушення; за глибиною і стійкістю антисуспільної спрямованості особистості: випадкові злочинці, ситуативні злочинці, нестійкі злочинці, злісний і особливо злісний типи злочинців). Типологія злочинців за М.Єнікєєвим (асоціальний, антисоціальний, випадковий типи злочинців). Психологічна допомога при розв'язанні кримінально-правових завдань. Психологічна характеристика різних типів злочинців: основні риси насильницького типу злочинців; основні риси корисливого типу злочинців. Психологічна характеристика процесу формування особистості правопорушника. Типи антисуспільної спрямованості особистості (асоціальний, антисоціальний, суспільно небезпечний) та їх психологічна характеристика. Етапи формування злочинної поведінки (мотиваційний, цілепокладаючий, операціональний) та їх психологічна характеристика.

Тема 6. Психологія особистості потерпілого

Поняття особистості потерпілого. Методика вивчення особистості потерпілого (В.Васильєв). Віктимологія: об'єкт, предмет та історія розвитку науки. Віктимна характеристика особи: соціально-демографічні (стать, вік,

освіта, фізичний та фізіологічний стан), суспільно-професійні (сімейно-родинні стосунки, характер проведення дозвілля, статева поведінка, професія та рід занять), психологічні характеристики. Класифікація жертв злочину. Спільне та відмінне у поняттях «жертва злочину» і «потерпілий». Різновиди жертв злочину за офіційним визнанням. Психологічний аналіз показань потерпілого.

Тема 7. Психологія злочинних груп (4 години)

Поняття групової злочинності. Кваліфікаційні ознаки злочинної групи. Закономірності формування і розвитку злочинних груп. Різновиди злочинних груп та їх психологічна характеристика (В.Романов): випадкові злочинні групи; злочинні групи, що скоюють злочини за попередньою змовою; організована злочинна група; згуртована організована група; злочинна корпорація. Класифікація та характеристика злочинних груп за М.Тарарухінін: злочинні групи неповнолітніх і молоді; злочинні групи рецидивістів і раніше засуджених; злочинні групи розкрадачів державної і приватної власності; злочинні групи, що скоюють пограбування і розбійні напади з метою заволодіння чужою власністю; злочинні групи, що скоюють насильницькі злочини. Рівні організованості злочинних груп. Психологічна характеристика найбільш активних членів організованих злочинних груп. Механізми діяльності організованих злочинних груп. Поняття влади в організованих злочинних групах. Джерела влади.

Тема 8. Психологія злочинності неповнолітніх (4 години)

Загальні психологічні особливості неповнолітніх. Стереотипи поведінки неповнолітніх (М.Єнікеєв). Аналітичний огляд стану злочинності неповнолітніх в Україні. Вікові та медико-біологічні чинники відхилень у психічному розвитку та поведінці неповнолітніх. Біологічне і соціальне в злочинності неповнолітніх. Кримінально-психологічна характеристика злочинності неповнолітніх: стан, рівень, структура і динаміка неповнолітньої злочинності. Головні причини злочинності неповнолітніх та способи їх профілактики. Типові ознаки та психологічні особливості неповнолітніх злочинців (психологічний портрет неповнолітнього злочинця).

Злочинні групи неповнолітніх: типологія груп неповнолітніх з девіантною поведінкою за В.Васильєвим (випадкова група, ретристська група, агресивна група); рівні розвитку злочинних груп неповнолітніх за І.Башкатовим (докримінальні або асоціальні групи, нестійкі або криміногенні групи, стійкі кримінальні або злочинні групи); структурні особливості злочинних груп неповнолітніх; різновиди соціальних ролей в групі неповнолітніх-правопорушників за В.Васильєвим («аутсайдер», «маргінал», «конформіст», «притосуванець», «фанат», «вожак», «попутник», «імітатор», «людина, яка нудьгує»).

Тема 9. Психологічні особливості злочинності серед жінок (4 години)

Загальна психологічна характеристика жіночої злочинності: історичний погляд. Антропологічний та соціологічний підходи у тлумаченні проблеми жіночої злочинності. Динаміка жіночої злочинності в аспекті історичного розвитку. Головні риси і провідні тенденції сучасної жіночої злочинності. Типологія жінок, які скоїли злочин (Ю.Антонян): господарський тип, крадіжковий тип, корисливо-насильницький тип, насильницький тип, дезадаптований

Модуль 1											
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ											
Тема 1. Поняття кримінальної психології як науки	9	2	2			5	7	2			5
Тема 2. Злочинність як кримінально-психологічне явище	9	2	2			5	15				15
Тема 3. Агресія і злочинність	14	2	2			10	17		2		15
Тема 4. Масові форми поведінки людей і злочинність	14	2	2			10	15				15
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8			30	54	2	2		50
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ											
Тема 5. Психологія особистості правопорушника	18	4	4			10	12	2			10
Тема 6. Психологія особистості потерпілого	9	2	2			5	17		2		15
Тема 7. Психологія злочинних груп	18	4	4			10	17		2		15
Тема 8. Психологія злочинності неповнолітніх	18	4	4			10	14	2	2		10
Тема 9. Психологічні особливості злочинності серед жінок	16	4	2			10	12	2			10
Контрольна робота	17		2			15	--				
Разом за змістовим модулем 2	96	18	18			60	72	6	6		60
Змістовий модуль 3. ПСИХОЛОГІЯ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ											

Тема 10. Психологічні аспекти цивільно правового регулювання і цивільного судочинства	19	2	2			15	22	2				20
Тема 11. Психологія судової діяльності (при розгляді кримінальних справ)	19	2	2			15	32		2			30
Разом за змістовим модулем 3	38	4	4			30	54	2	2			50
Усього годин	180	30	30			120	180	10	10			160

5. Теми семінарських занять *Денна форма навчання*

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Змістовий модуль 1. Вступ до кримінальної психології	
1.	Кримінальна психологія в системі наукового знання	2
2.	Злочинність як кримінально-психологічне явище	2
3.	Агресія як правова і морально-психологічна проблема	2
4.	Масові форми поведінки людей і злочинність	2
	Змістовий модуль 2. Психологія кримінальної поведінки	
6.	Психологія особистості правопорушника	4
7.	Психологія особистості потерпілого	2
8.	Психологія злочинних груп	4
9.	Психологія злочинності неповнолітніх	4
10.	Психологічні особливості злочинності серед жінок	2
11.	Контрольна робота	2
	Змістовий модуль 3. Психологія судової діяльності	
12.	Психологічні аспекти цивільного судочинства	2
13.	Психологія судової діяльності (при розгляді кримінальних справ)	2

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Змістовий модуль 1. Вступ до кримінальної психології	
1.	Агресія як правова і морально-психологічна проблема	2
	Змістовий модуль 2. Психологія кримінальної поведінки	
2.	Психологія потерпілого. Віктимологія	2
3.	Психологія злочинних груп	2
4.	Психологія злочинності неповнолітніх	2
	Змістовий модуль 3. Психологія судової діяльності	
5.	Психологія судової діяльності (при розгляді кримінальних справ)	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1		
2		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1		
2		

8. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
	Змістовий модуль 1. Вступ до кримінальної психології	
1.	До теми «Кримінальна психологія в системі наукового знання»: - доопрацювання питання «Історія розвитку кримінальної психології»; - конспектування наукової статті: Ким Ю.А. Проблемы теории и практики криминальной психологии // Прикладная психология и психоанализ.-2007.-№3-4.-С.110-114.	5
2.	До теми «Злочинність як кримінально-психологічне явище»: - конспектування наукової статті: Барданова Е.В. Особенности выбора жертвы преступником // Практична психологія та соціальна робота.-№5.-2010.-С.54-60 (ст.54-57 до поняття про жертву злочину); - підготовка до розв'язання тестів по лекційних темах №1-2	5
3.	До теми «Агресія як правова і морально-психологічна проблема»: - виконання домашнього завдання: виділити недоліки катарсису і соціального научіння як шляхів нейтралізації агресії та спробувати самостійно підібрати і обґрунтувати інші способи нейтралізації агресії; - конспектування наукової статті: Литвак О.М. Про кримінальну агресію та її витоки // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. - № 2. – С.3-9; - підготовка до розв'язання тестів по лекційній темі №3	10
4.	До теми «Масові форми поведінки людей і злочинність»: - самостійне опрацювання розділу УІ «Вплив натовпу на людину» із навчального посібника «Москаленко В.В. Психологія соціального впливу: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448с.»	10
	Змістовий модуль 2. Психологія кримінальної поведінки	
6.	До теми «Психологія особистості правопорушника»: - конспектування наукових статей: Кудрявцев С.В. Изучение преступного насилия: социально-психологические аспекты // Психол. журнал, 1988.-№2.-С.55-62. Самовичев Е.Г. Психологическая этиология убийства // Психол. журнал, 2002.-№5.-С.49-59.	10

	Синеокий О. Мотивація внутрішнього конфлікту сексуального злочинця // Психологія і суспільство, №1, 2005.-С.99-103. - підготовка до розв'язання тестів по лекційній темі №5	
7.	До теми «Психологія особистості потерпілого»: - конспектування наукових статей: Бовть О. Віктимна поведінка як психологічна проблема // Соціальна психологія.-№4(6), 2004.-С.14-22. Гулевич О.А. Атрибуция степени ответственности и вины преступника и его жертвы // Психологический журнал.- №3, 2006.-С.68-77. Барданова Е.В. Особенности выбора жертвы преступником // Практична психологія та соціальна робота.- №5, 2010.-С.54-60 (починаючи із 57 стор.).	5
8.	До теми «Психологія злочинних груп»: - конспектування наукових статей: Бова А. Організована злочинність у вимірі глобалізації // Соціальна психологія.- № 3(11), 2005.-С.147-155. Бова А. Інституційні ознаки організованої злочинності та її соціальна основа // Соціальна психологія.- № 5(7), 2004.-С.48-62. - підготовка до розв'язання тестів по лекційній темі №7	10
9.	До теми «Психологія злочинності неповнолітніх»: - конспектування наукових статей: Кудрявцев И.А., Семенова О.Ф. Смысловая сфера несовершеннолетних с психическими расстройствами, совершивших насильственные правонарушения // Психол. журнал, 2002, Т.23.-№3.-С.54-62. Супрун Н., Перепечина Н. Девіантна поведінка дітей і підлітків: соціально-психологічний аспект // Соціальна психологія.-№2, 2009.-С.178-185. - підготовка до розв'язання тестів по лекційній темі №8	10
10.	До теми «Психологічні особливості злочинності серед жінок»: - конспектування наукових статей: Гурлева Т.С. Дівчинка-підліток як жертва та ініціатор сексуального насильства: психологічні причини і наслідки // Практична психологія та соціальна робота.- №6, 2005.-С.61-68. Пашина А.Х. Взаимосвязь различных видов насилия в отношении женщин и особенности их эмоциональной сферы // Психол. журнал, 2002, Т.23.-№6.-С.98-105.	10
11.	Підготовка до контрольної роботи по змістовому модулю 2	15
	Змістовий модуль 3. Психологія судової діяльності	
12.	До теми «Психологічні аспекти цивільного судочинства»: - виконання домашнього завдання: повторити із психології управління або із психології професійної комунікації тему «Тактичні прийоми ведення переговорів»; - підготовка до розв'язання тестів по лекційній темі №10	15
13.	До теми «Психологія судової діяльності (при розгляді кримінальних справ)»: - конспектування наукових статей: Абдюкова Н.В. Психологічні особливості впливу вироку на підсудну особу // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – Вип. 10. – Ч. 1. – С. 59-65. Валицкас Г., Юстицкис В. Соответствие поведения судей	15

	требованиям процедурной справедливости (на примере литовского судопроизводства) // Психологический журнал, №4, 2006.-С.95-105.	
	РАЗОМ	120

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
Змістовий модуль 1. Вступ до кримінальної психології		
1.	До теми «Кримінальна психологія в системі наукового знання»: <ul style="list-style-type: none"> - доопрацювання питання «Історія розвитку кримінальної психології»; - самостійне вивчення питання «Зв'язок кримінальної психології з іншими науками». 	5
2.	До теми «Злочинність як кримінально-психологічне явище»: <ul style="list-style-type: none"> - самостійне опрацювання теми з такими питаннями: <ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінально-психологічна характеристика злочинності. 2. Психологічні особливості окремих видів злочинності. 3. Кримінально-психологічні ознаки злочину. 4. Мотивація злочинної поведінки. - підготовка до розв'язання тестів по лекційних темах №1-2 	15
3.	До теми «Агресія як правова і морально-психологічна проблема»: <ul style="list-style-type: none"> - виконання домашнього завдання: виділити недоліки катарсису і соціального научіння як шляхів нейтралізації агресії та спробувати самостійно підібрати і обґрунтувати інші способи нейтралізації агресії; - доопрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу (за підручником Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия.-СПб., 2001). 	15
4.	До теми «Масові форми поведінки людей і злочинність»: <ul style="list-style-type: none"> - самостійне опрацювання теми з такими питаннями: <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття масових форм поведінки людей та їх різновиди. 2. Умови трансформації масових скупчень у агресивний натовп. 3. Динаміка масових настроїв та етапи розвитку натовпу. 4. Психологічні особливості діяльності правоохоронних органів при масових заворушеннях. 	15
Змістовий модуль 2. Психологія кримінальної поведінки		
5.	До теми «Психологія особистості правопорушника»: <ul style="list-style-type: none"> - доопрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу (за підручником «Медведев В.С. Кримінальна психологія: Підручник.-К.,2004». - підготовка до розв'язання тестів по лекційній темі №5 	10
6.	До теми «Психологія особистості потерпілого»: <ul style="list-style-type: none"> - самостійне опрацювання теми з такими питаннями: <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття особистості потерпілого. 2. Віктимологія. Віктимна характеристика особи (соціально-демографічні, суспільно-професійні, психологічні характеристики). 3. Класифікація потерпілих. 4. Психологічний аналіз показань потерпілого. 	15
7.	До теми «Психологія злочинних груп»: <ul style="list-style-type: none"> - доопрацювання питання «Закономірності формування і розвитку злочинних груп»; 	15

	- самостійне вивчення питання «Психологія організованої злочинності» (Васильєв В.Л. Юридическая психология.-СПб.,2003).	
8.	До теми «Психологія злочинності неповнолітніх»: - доопрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу (за підручником: Медведєв В.С. Кримінальна психологія: Підручник.-К.,2004).	10
9.	До теми «Психологічні особливості злочинності серед жінок»: - самостійне опрацювання теми з такими питаннями: 1. Загальна психологічна характеристика жіночої злочинності: історичний погляд. 2. Головні риси і провідні тенденції сучасної жіночої злочинності. 3. Типологія жінок, які скоїли злочин. 4. Причини злочинності серед жінок. 5. Психологічна характеристика особистості жінок-злочинниць.	10
	Змістовий модуль 3. Психологія судової діяльності	
10.	До теми «Психологічні аспекти цивільного судочинства»: - виконання домашнього завдання: повторити із психології управління або із психології професійної комунікації тему «Тактичні прийоми ведення переговорів»; - доопрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу (за підручником: Еникєєв М.И. Юридическая психология.-М.,2002).	20
11.	До теми «Психологія судової діяльності (при розгляді кримінальних справ)»: - підготовка до розв'язання комплексних тестів по лекційних темах	30
	РАЗОМ	160

9. Індивідуальні завдання

Навчальним планом з дисципліни «Кримінальна психологія» індивідуальних завдань для студентів не передбачено.

10. Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні кримінальної психології використовуються такі навчальні технології, як постановка проблемних питань на лекціях, проведення проблемних лекцій (наприклад, по темі «Психологія особистості правопорушника»); використання даних статистики для підтвердження теоретичного матеріалу (особливо у всіх темах змістового модуля №2 «Психологія кримінальної поведінки»); наведення прикладів з життя тощо. На семінарських заняттях використовуються такі навчальні технології, як презентації самостійно виконаних завдань (наприклад, виокремлення та обґрунтування шляхів і способів нейтралізації агресії), проведення семінару-дискусії (по темі «Психологія судової діяльності (при розгляді кримінальних справ)»).

11. Методи контролю

За час вивчення кримінальної та судової психології студенти отримують поточні оцінки за усні відповіді на семінарських заняттях, за написання тестових завдань, а також за написання підсумкової контрольної роботи.

Питання для самоконтролю студентів

1. Зв'язок кримінальної психології з іншими науками.
2. Історія розвитку кримінальної психології.
3. Назвіть психологічні особливості пенітенціарної злочинності.
4. Назвіть психологічні особливості професійної злочинності.
5. Назвіть психологічні особливості корупційної злочинності.
6. Які мотиви злочинної поведінки ви знаєте?
7. Назвіть шляхи нейтралізації агресії.
8. Що спільного і відмінного в поняттях «злочинець» і «особа, яка скоїла злочин»?
9. Назвіть типи антисуспільної спрямованості особистості.
10. Віктимологія. Віктимна характеристика особи.
11. Які кваліфікаційні ознаки злочинної групи ви можете назвати?
12. Розкрийте закономірності формування і розвитку злочинних груп.
13. Опишіть поняття влади в організованих злочинних групах і назвіть її жерела.
14. В чому полягають психологічні особливості діяльності правоохоронних органів при масових заворушеннях.
15. Які стереотипи поведінки неповнолітніх ви знаєте?
16. Типологія груп неповнолітніх з девіантною поведінкою.
17. Назвіть різновиди соціальних ролей в групі неповнолітніх-правопорушників.
18. Загальна психологічна характеристика жіночої злочинності: історичний погляд.
19. Чим сучасна жіноча злочинність відрізняється від жіночої злочинності минулого століття?
20. Назвіть причини злочинності серед жінок.
21. Загальна психологічна характеристика судової діяльності.
22. Які професійні та психологічні якості необхідні для ефективної діяльності суддів?
23. Психологічна характеристика стадій судового процесу.
24. Мистецтво переконуючого впливу в суді.
25. Опишіть психологічні аспекти ухвалення вироку.

Програмові вимоги до екзамену з кримінальної психології

1. Предмет і завдання кримінальної психології.
2. Зв'язок кримінальної психології з іншими галузями психології.
3. Зв'язок кримінальної психології з юридичними науками.
4. Зв'язок кримінальної психології із суспільними та іншими науками.
5. Історія розвитку кримінальної психології: описовий та порівняльно-аналітичний етапи.

6. Історія розвитку кримінальної психології: природничо-науковий та сучасний етапи.
7. Кримінально-психологічна характеристика злочинності.
8. Психологія пенітенціарної злочинності.
9. Психологія професійної злочинності.
10. Психологія корупційної злочинності.
11. Кримінально-психологічні ознаки злочину.
12. Мотивація злочинної поведінки.
13. Мотиви антисоціальної діяльності (за статтею Є.Барданової).
14. Поняття агресії та її види.
15. Теорія інстинктивної агресії.
16. Фрустраційна теорія агресії.
17. Теорія набутої агресії.
18. Чинники, що провокують агресивну поведінку.
19. Види агресивних злочинів.
20. Мотивація злочинної агресії.
21. Шляхи нейтралізації агресії.
22. Визначення та характеристика поняття «правопорушник». Спільне і відмінне в поняттях «злочинець» і «особа, яка скоїла злочин».
23. Біологічні передумови злочинності.
24. Соціальні передумови злочинності.
25. Сучасна кримінологічна класифікація особистості.
26. Типологія злочинців за М.Єнікєєвим.
27. Психологічна характеристика насильницького типу злочинців.
28. Психологічна характеристика корисливого типу злочинців.
29. Психологічна характеристика процесу формування особистості правопорушника.
30. Типи антисуспільної спрямованості особистості.
31. Етапи формування злочинної поведінки та їх психологічна характеристика.
32. Психологічна характеристика мотиваційного етапу формування злочинної поведінки.
33. Психологічна характеристика цілепокладаючого етапу злочинної поведінки.
34. Поняття особистості потерпілого. Методика вивчення особистості потерпілого.
35. Фактори, що впливають на поведінку потерпілого.
36. Віктимологія. Віктимна характеристика особи.
37. Соціально-демографічні ознаки віктимності.
38. Суспільно-професійні ознаки віктимності.
39. Психологічні характеристики віктимності.
40. Класифікація потерпілих.
41. Класифікація жертв злочинів за Гентігом (стаття Є.Барданової).
42. Психологічний аналіз показань потерпілого.
43. Поняття групової злочинності.
44. Кваліфікаційні ознаки злочинної групи.
45. Закономірності формування і розвитку злочинних груп.
46. Психологічна характеристика випадкових злочинних груп (В.Романов).

47. Психологічна характеристика злочинних груп типу компаній, що скоюють злочини за попередньою змовою (В.Романов).
48. Психологічна характеристика організованої злочинної групи (В.Романов).
49. Психологічна характеристика злочинної організації (В.Романов).
50. Психологічна характеристика злочинної корпорації (В.Романов).
51. Психологічна характеристика злочинних груп рецидивістів та раніше засуджених (Тарарухін).
52. Психологічна характеристика злочинних груп розкрадачів державної та приватної власності (Тарарухін).
53. Психологічна характеристика злочинних груп, що скоюють насильницькі злочини (Тарарухін).
54. Психологічна характеристика злочинних груп, що скоюють розбійницькі напади та пограбування з метою заволодіння державною та приватною власністю (Тарарухін).
55. Рівні організованості злочинних груп (А.Зелінський).
56. Психологічна характеристика найбільш активних членів організованих злочинних груп.
57. Механізми діяльності організованих злочинних груп.
58. Поняття влади в організованих злочинних групах. Джерела влади.
59. Психологічна характеристика випадкового скупчення громадян та дії правоохоронних органів при такому скупченні.
60. Психологічна характеристика споглядального скупчення громадян та дії правоохоронних органів при такому скупченні.
61. Психологічна характеристика панічного скупчення громадян та дії правоохоронних органів при такому скупченні.
62. Психологічна характеристика протестуючого скупчення громадян та дії правоохоронних органів при такому скупченні.
63. Соціологічні та психологічні умови трансформації масових скупчень у агресивний натовп.
64. Соціально-психологічні умови трансформації масових скупчень у агресивний натовп.
65. Динаміка масових настроїв та етапи розвитку натовпу.
66. Психологічні особливості діяльності правоохоронних органів при масових заворушеннях.
67. Загальні психологічні особливості неповнолітніх.
68. Стереотипи поведінки неповнолітніх.
69. Кримінально-психологічна характеристика злочинності неповнолітніх.
70. Біологічні чинники злочинності неповнолітніх.
71. Соціальні чинники злочинності неповнолітніх.
72. Типові ознаки та психологічні особливості неповнолітніх злочинців.
73. Злочинні групи неповнолітніх: загальна характеристика.
74. Типологія груп неповнолітніх з девіантною поведінкою.
75. Структурні особливості злочинних груп неповнолітніх.
76. Різновиди соціальних ролей в групі неповнолітніх-правопорушників.
77. Профілактика злочинності неповнолітніх.
78. Загальна психологічна характеристика жіночої злочинності: історичний

погляд.

79. Головні риси і провідні тенденції сучасної жіночої злочинності.
80. Типологія жінок, які скоїли злочин.
81. Причини злочинності серед жінок.
82. Психологічна характеристика особистості жінок-злочинниць.
83. Загальна психологічна характеристика судової діяльності.
84. Професійні та психологічні якості, необхідні для ефективної діяльності суддів.
85. Психологічна характеристика підготовчої стадії судового розгляду справи.
86. Психологічна характеристика стадії судового слідства.
87. Психологічна характеристика стадії судових дебатів.
88. Психологія судової промови.
89. Мистецтво переконуючого впливу в суді.
90. Психологія ухвалення вироку.
91. Психологічні особливості впливу вироку на підсудного.
92. Поняття цивільно-правових відносин.
93. Характеристика стадій цивільного процесу.
94. Психологія діяльності судді при підготовці справи до судового розгляду.
95. Психологічні аспекти організації судового засідання і судового ритуалу.
96. Психологічні особливості діяльності адвоката і прокурора при розгляді цивільних справ.
97. Проблема справедливості судових рішень.
98. Психологічні аспекти діяльності господарського суду.
99. Типологія та тактичні прийоми переговорів у господарському суді.
100. Етапи переговорів у господарському суді.

Критерії оцінювання знань студентів

В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Кримінальна психологія» закладені наступні критерії:

- 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;
- 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам кримінальної та судової психології;
- 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати.

Виходячи з цього, оцінка **«відмінно»** ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем кримінальної та судової психології, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення.

Оцінка **«добре»** ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем по кримінальній та судовій психології, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент по формі відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

Оцінка **«задовільно»** ставиться за наявність у студента фрагментарних

знань з кримінальної та судової психології, які при цьому не завжди точно ним розуміються і не достатньо повно вербалізуються.

Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем кримінальної та судової психології або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль І														екзамен	сума	
навчальна (аудиторна) робота																
змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					зм. модуль 3						
T1	T2	T3	T4	сума	T5	T6	T7	T8	T9	сума	T10	T11	сума			
За кожен тест – по 5 балів (передбачено 2 тести по T1-2, T3). Робота на парах – 5 балів					20	За кожен тест – по 5 балів (передбачено 3 тести по T5, T7, T8). Робота на парах – 5 балів Контрольна робота – 10 балів					25	За кожен тест – по 5 балів (передбачено 1 тест по T10).		5	50	100

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		

26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- Опорні конспекти лекцій.
- Текстові та електронні варіанти тестів для поточного та підсумкового контролю знань.

14. Рекомендована література

№ з/п	Автор (автори)	Назва	Видавництво, рік	К-сть екз.
-------	----------------	-------	------------------	------------

Основна література

1.	Медведев В.С.	Кримінальна психологія: Підручник	Київ, 2004	
2.	Пирожков В.Ф.	Криминальная психология	Москва, 2001	
3.	Зелинский А.Ф.	Криминальная психология	Киев, 1999	
4.	Коновалова В.О., Шепітько В.Ю.	Юридична психологія: Підручник	Харків, 2008	
5.	Еникеев М.И.	Юридическая психология	Москва, 2002	
6.	Васильев В.Л.	Юридическая психология: Учебник для вузов	СПб., 2010	
7.	Романов В.В.	Юридическая психология	Москва, 2000	
8.	Костицький М.В.	Філософські та психологічні проблеми юриспруденції: Вибрані наукові праці	Чернівці, 2008	

Додаткова література

1.	Бэрон Р., Ричардсон Д.	Агрессия	СПб., 2001	
2.	Оржеховська В.М.	Профілактика правопорушень серед неповнолітніх	Київ, 1996	
3.	Казміренко Л.І., Моїсєєв Є.М.	Юридична психологія: Підручник	Київ, 2007	